

1882, Budimpešta 1885. i 1896, Pariz 1900), dobivši više vrijednih priznanja i odlikovanja. B. je jedan od najplodnijih i najuglednijih hrv. arhitekata. Uživao je povjerenje vlade i dobivao brojne javne narudžbe, što je izazvalo mnoge netrpeljivosti i nepravedne ocjene njegova rada. Posebno je Gjuro Szabo, s konzervatorskih pozicija, oštro zamjerio Bolléu, što je u svojim idealiziranim restauracijama u duhu teorije Viollet-le-Duca, mnogim spomenicima izmijenio prvotni lik (katkad i iz konstruktivne nužde). Ovo neslaganje s restauratorskim stavovima njegova vremena ne umanjuje, međutim, visoke arhitektonske vrijednosti njegova djela. Općenita revalorizacija historicizma s motrišta urbanističke funkcije arhitekture pomogla je i ispravnom uočavanju vrijednosti Bolléovih ostvarenja, među kojima se napose ističu *Mirogoj*, *Obrtna škola*, nekadašnja *vila Weiss* te restauracije zagrebačke katedrale i kompleksa u Mariji Bistrici.

LIT.: Život umjetnosti, 1978, 26–27 (broj posvećen H. Bolléu). — Ž. Čorak, Počeci Obrtna škole i vizualni identitet Zagreba, 15. Zagrebački salon (katalog retrospektive), Zagreb 1980. — Lj. Nikolajević, Herman Bollé u Turropolju, Vijesti MK, 1980, 4. — V. Frkin, Herman Bollé i obnova franjevačkih sakralnih objekata, ŽU, 1980, 29–30. — Ž. Č.

BOLTAR, Dragan, arhitekt i urbanist (Trst, 18. III. 1913 — Zagreb, 16. II. 1988). Arhitekturu završio na Tehničkom fakultetu u Zagrebu 1936. God. 1940–45. voditelj Tehničkoga odjela Gradske općine u Šibeniku. Od 1946. predaje na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu urbanističko i prostorno planiranje. Projektira stadion u Beogradu (s V. Turinom, 1948), radi projekte za zračnu luku i Sveučilišni grad (s J. Seisselom i B. Milićem) u Zagrebu. U razdoblju 1945–65. izrađuje projekte za niz arhitektonsko-urbanističkih cjelina (obala u Šibeniku, stambeni objekti u Zadru, kolodvor i trg u Podgorici). Radi na Generalnim urbanističkim planovima Šibenika 1950–53, Zadra 1944–72, Nikšića 1950–65, Varaždina 1954–81, Ludbrega 1963–81. God. 1970–81. također radi na izradi dviju urbanističkih studija središnjega gradskoga prostora Zagreba.

LIT.: Arhitektura u Hrvatskoj 1945–1985, Arhitektura, 1986, 196–199. — B. Milić, In memoriam Dragan Boltar, ČIP, 1988, 3. — T. Pl.

BOLJUN, selo I od Pazina. Naseljen je još u vrijeme Ilira. U okolici rim. nalazi (grobovi, ulomci nadgrobnihi spomenika, carski novci), a iz ranoga sr. vijeka potječu dijelovi pleternoga ornamenta (IX–X. st.). B. se u sr. vijeku razvio u seosku komunu. Bio je od XII. do XIV. st. pod akvilejskim patrijarsima, u XV. st. postao dio pazinske grofovije. U jednobrodnoj romaničkoj crkvi Sv. Kuzme i Damjana nalaze se ostaci zidnih slikarija. U ruševnoj crkvi Sv. Petra (XIV. st.) s četvrtastom oltarnom nišom pod šiljastim svodom nalaze se fragmenti kasnogotičkih zidnih slikarija. Župna crkva Sv. Jurja (XVI. st. — poligonalni kasnogotički prezbiterij) nadograđena je u XVII. st., kad joj je dodan i zvonik na pročelju (1645). Od srednjovj. feudalnog kaštela kvadratične osnove očuvani su bastioni i kružna kula. Glavna ulica naselja proteže se uzduž sljemena brežuljka. Srednjovj. zidine nisu očuvane, premda su još u XIX. st. postojala južna *Vela vrata*. Na trgu je skladište (»Kašća«) za desetinu, a u njegovu prizemlju gradska loža s rustičnom arkadom. Grlo cisterne potječe iz 1697. U Boljunskom polju je zanimljiva crkva Sv. Marije, nekadašnja benediktinska opatija, produžena sred. XVII. st., sa »zlafnim oltarom« iz 1676. Odavde potječe drveni gotički kip *Bl. Dj. Marije s djetetom* (XV. st.), koji se danas čuva u biskupijskoj zbirci u Poreču.

LIT.: Lj. Karaman, O djelovanju domaće sredine u umjetnosti hrvatskih krajeva, Zagreb 1963, str. 56. — B. Fučić, Sv. Kuzma i Damjan u Boljuni, Bulletin JAZU, 1964, 1–2. — V. Ekl, Boljunska Madona, ibid., 1967, 1–3. — Horvat—Matejčić—Prijatelj, Barok. — Ma. Š.

BOMBARDELLI, Vuko, arhitekt (Split, 22. IX. 1917). Završio Tehnički fakultet u Beogradu (1935–40). Glavni projektant u Saveznom zavodu za projektovanje u Beogradu (1946–50), osnivač i direktor projektnog ateljea »Arhitekt« u Splitu (1953–78). Projektirao veći broj stambenih, industrijskih i javnih građevina u Splitu te Beogradu. Dosljedan predstavnik funkcionalističke i konstruktivističke arhitekture.

Izvedeni projekti: Nuklearni institut u Vinči (1948); Dom veslačkog kluba »Gusar« (1951), stambene zgrade u Biokovskoj ul. (1959), Dom jedriličarskog kluba »Labud« (1960), regulacija i stambene zgrade na Gajevoj šetalištu (1961), poslovno-stambena zgrada »Pomgrada« (1962), Institut za jadranske kulture (1964), robna kuća »Dalma« (1975) — sve u Splitu. Autor velikoga broja nagrađenih ali neizvedenih projekata.

BIBL.: Split dalje, kroki-studija razvoja Splita, Split 1968; Plava magistrala, Split 1969; Adaptacija lučica i gradnja marina, Zbornik simpozija o nautičkom turizmu, Budva 1969;

BOLJUN, Bl. Dj. Marija s djetetom. Poreč, biskupijska zbirka

Rasetinovac (marina), Split 1970; Split (marina), Split 1972. — Stobreč (vikend naselje), Split 1972. — Arhitekt 1953–1973, Split 1973.

LIT.: D. Kečkemet, Nakon izložbe arh. radova Vuka Bombardellija, Slobodna Dalmacija, 21. I. 1956. — O. Minić, Stambene zgrade tipa E-57, Arhitektura urbanizam (Beograd), 1960, 5. — T. Indik, Organizirani sistem nautičkih objekata, ČIP, 1971, 6. — S. Dakić, Marina Rasetinovac, ibid. — D. Kt.

BON, Branko, arhitekt (Krk, 2. V. 1912). Nakon završene Graditeljske škole u Zagrebu (1930) radio je kod H. Ehrlicha (1930–31) i završio studij (1935) na arhitektonskome odsjeku Likovne akademije u Zagrebu

V. BOMBARDELLI, robna kuća Dalma u Splitu

(D. Ibler). God. 1935–41. projektira više vila u Zagrebu, Kvarneru i Dalmaciji, kojima nastoji pomiriti lokalne tradicionalne oblike s modernim arhitektonskim shvaćanjem (vila Antić u Bakru, vila Vanka u Korčuli). Sudjelovao je na natječajima za Dom burze rada u Zagrebu (1934), Ministarstvo prosvjete u Beogradu (1937), Trgovačku akademiju u Splitu (1939, s M. Grakalićem i H. Vichrom) a 1939 (s M. Grakalićem) dobiva izvedbu palače »Albanija« u Beogradu. Poslije 1945. radio je na projektima tipizacije stanova, škola i narodnih domova te izveo: hotel »Jadran« u Tučepima (1949), hotel u Kumrovcu (1947), radni kabinet J. B. Tita (1949), šumsku kuću u Šarengradu (1950), Groblje palih boraca za oslobođenje Beograda (1954), rekonstrukciju naselja Sv. Stefan kraj Budve (1956). Na natječaju za CK KPJ u Beogradu, u suradnji s D. Galićem, N. Šegvićem i A. Augustinčićem, dobio prvu nagradu (1947), a za zgradu Predsjedništva FNRJ drugu nagradu (1947).

LIT.: T. Premerl, Zagrebačka moderna arhitektura između dva rata, Iz starog i novog Zagreba, V. Zagreb 1974. — Isti, Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, Zagreb 1990. T. Pl.

BONAČI-ČIKO, Silvije, slikar (Kaštel-Kambelovac, 6. XII. 1893 — Zagreb, 22. I. 1966). Učio na Obrtnoj školi u Splitu (E. Vidović). Akademiju započeo u Beču 1913, prekinuo zbog rata i završio 1923. Slikarstvo specijalizirao kod M. Lenora u Parizu (1923). Živio i djelovao u Splitu (1923–33), bio crtač u Higijenskom zavodu i Vojnome muzeju u Beogradu (1933–50) te profesor crtanja u Zagrebu (1950–54). Nakon umirovljenja živio u Biogradu na moru. Slika pejzaže i portrete; posebno je značajan kao marinist. U ranijim godinama bio je pod utjecajem secesije, poslije radi postimpresionističkim načinom. Najkvalitetnije mu je splitsko razdoblje (1923–33). Samostalno izlagao u Sarajevu (1918), Splitu (1924, 1928) i Beogradu (1936). Posmrtna izložba priređena mu je u Splitu 1969.

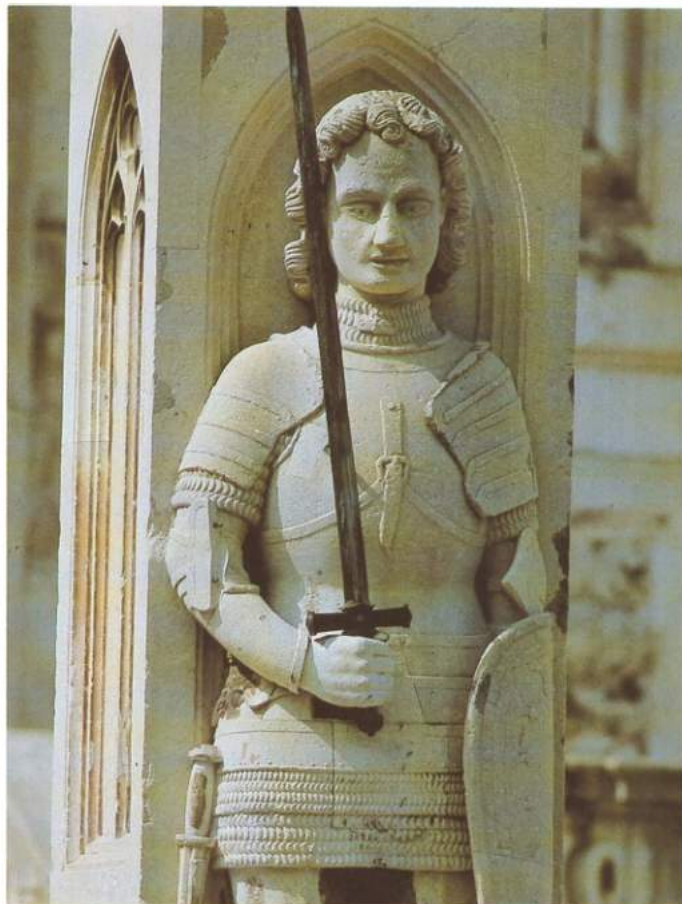
LIT.: D. Kečkemet, Silvije Bonacci-Čiko, zaboravljeni slikar portreta i marina, Vidik, 1970, 18–19. — Isti, Silvije Bonacci-Čiko, ŽU, 1980, 29–30. D. Ki.

BONAVENTURA SPALATENSIS → RAZMILOVIĆ, BONE

BONIFACIJ, Natal (Natale Bonifacio Dalmata, da Sebenico), bakrorezac i kartograf (Šibenik, 23. XII. 1538 — 23. II. 1592). Djelovao u Veneciji, Rimu i Šibeniku. Radio je bakroreze prema slikama suvremenih umjetnika (Tizian, Rafael, Taddeo i Federico Zuccari i dr.). Očuvano je pedesetak njegovih bakroreza, od kojih je najstariji iz god. 1571. s likom Sv. Jerolima (rađen prema Tizianu). Najpoznatiji Bonifacijevi bakrorezi nalaze se u djelu arhitekta D. Fontane *Del mondo tenuto nel trasportare l'obelisco vaticano* (Rim 1589), u kojemu se opisuju gradnje u vrijeme pape Siksta V. U prvome dijelu knjige, uz bakrorez s portretom D. Fontane, nalazi se 14 bakroreza koji prikazuju prijenos i podizanje velikoga egip. obeliska na trgu Sv. Petra u Rimu; u drugome se dijelu knjige nalazi 26 bakroreza s tlocrtima, presjecima i pročeljima građevina, među kojima i crkve Sv. Petra u Rimu. B. je ilustrirao bakrorezima i knjigu G. Zuallarda o putovanju u »Svetu zemlju« (Rim 1587) te knjigu P. Fabricija o životu i djelu pape Grgura XIII (Rim 1588). Izgubljeno je, nažalost, njegovo kartografsko djelo — atlas geografskih karata ilirskih pokrajina, rađen za bratovštinu Sv. Jeronima s portretima slavnih ljudi, grbova, nošnja i gradova južnoslav. zemalja. U svojim djelima koja pripadaju samom vrhu eur. bakrorezačke umjetnosti spaja stilske karakteristike kasne renesanse i manirizma.

LIT.: L. Donati, Natale Bonifacio, ASD, III, 1927. — Isti, Un libro sconosciuto illustrato da Natale Bonifacio Sebenicense, ibid., VIII, 1930. — Isti, Intorno all' opera di Natale Bonifacio, ibid., XIV, 1933. — R. Almagià, Intorno all' opera di Natale Bonifacio de Sebenico, ibid., XIV, 1933. — A. Bacotich, Due stampe assai rare di Natale Bonifacio, ibid., XX, 1936. — Isti, Ancora delle stampe di Natale Bonifacio da Sebenico, ibid., XX, 1936. — C. Fisković i Lj. Gašparović, Katalog izložbe Bogišićeve zbirke iz Cavtata, Zagreb — Dubrovnik — Cavtat, 1959. — R. Gotthard-Skiljan, Grafika Natale Bonifacija ... (katalog), Zagreb 1985. K. Pij.

BONINO DA MILANO (puno ime **Bonino di Jacopo da Milano**), tal. kipar (? — Šibenik, V. 1429); rodom iz Lombardije, veći je dio života proveo u Dalmaciji. Prvi put se spominje 1412. u Korčuli, gdje radi glavni portal s likom gradskoga zaštitnika među lavovima na konzolama i manja vrata s reljefnim likom Sv. Jakova na pročelju katedrale, te reljef Sv. Petra za istoimenu crkvu. Stupivši u službu Dubrovačke Republike, surađuje 1417. pri gradnji crkve Sv. Vlaha kojoj 1424. dovršava kor, te gradi palače za bosanskoga vojvodu S. Hranića. Ti su mu radovi uništeni potresom, a izgubljene su i njegove nadgrobne ploče koje je klesao u crkvi dominikanaca. Očuvao se vanjski okvir juž. ulaza iste crkve s Kristovim kipom na

BONINO DA MILANO, detalj Orlandova stupa u Dubrovniku

vrhu te lik viteza u duboku reljefu na javnome spomeniku Orlanda iz 1418. U Splitu izvodi više radova, od kojih su očuvani kip mletačkoga lava na Kneževoj palači i figuralne konzole na zvoniku katedrale. Najvrjednije mu je ostvarenje kapela Sv. Dujma u splitskoj katedrali, tj. ciborij i oltar sa sarkofagom Sv. Dujma, na kojemu se 1427. potpisao. Skladnu je cjelinu oplemenio prikazima svetačkih likova u punome volumenu ili reljefu. Usredotočen na obradu ljudskoga lika, isticao je tektoničku vrijednost volumena, ali je pritom vješto razvijao sitnoplastički rukopis u obradi ploha. Srodne odlike ima grobna ploča nadbiskupa P. Diškovića u splitskoj katedrali s likom pokojnika u plitkome reljefu. U Šibeniku je imenovan za prvoga majstora stolne crkve, za koju je isklesao većinu skulptorskih elemenata glavnoga portala. Osim okvira i šest likova apostola na vratima pročelja, pripisuju mu se likovi Adama i Eve s lavovima, nosačima uz bočna vrata crkve, a na obližnjoj crkvi Sv. Nikole jedan svetački lik i mrežište prozora. Bonino, ponikavši iz lombardijske kulturne tradicije, pojačava struju sjevernjačke gotike ali se podređuje ukusu retardirana likovnog govora na hrv. obali u ranome XV. st. ilustracija na str. 110

LIT.: C. Fisković, Novi nalazi u splitskoj katedrali, Bulletin JAZU, 1958, 2. — M. Prelog, Dalmatinski opus Bonina da Milano, Prilozi — Dalmacija, 1961. — C. Fisković, Neobjavljeni radovi Bonina Milanca u Splitu, Zbornik za likovne umjetnosti (Novi Sad), 1967, 3. — I. Fisković, Boninov reljef sv. Petra u Korčuli, Peristil, 1969–70. — Isti, Uz proširenje djelatnosti Jurja Dalmatina u Šibeniku, Zbornik za likovne umjetnosti (Novi Sad), 1977, 13. — I. Petricoli, Bilješke o Boninu u Šibeniku, Prilozi — Dalmacija, 1984. — I. Fisković, Kiparstvo, u knjizi: Zlatno doba Dubrovnika, Zagreb — Dubrovnik 1987, str. 126, 127, 129, 132. — Isti, Skulptura u urbanističkom usavršavanju renesansnog Dubrovnika, Anali — Dubrovnik, 1988, 26. I. Fis.

BONINUS DE BONINIS → DOBRIČEVIĆ, DOBRIČ

BORAČ, najveći bos. utvrđeni grad u župi istoga imena iznad lijeve obale rijeke Prače, kraj željezničke stanice Mesići—Rogatica. Građen je u tri faze, od sred. XIV. do prve pol. XV. st. Imao je 6 četverokutnih i jednu kružnu kulu, a bio je u izdruženu planu oko 750 m dug. Grad je bio sjedište velikaša Jablanovića—Radenovića—Pavlovića. Turci su ga zauzeli 1463, a razrušili 1471.

LIT.: D. Mazalić, Borač bosanski dvor srednjega vijeka, GZMBiH, 1941. R.

BORČIĆ, Vera, povjesničarka umjetnosti (Petrinja, 3. VI. 1924). Diplomirala u Zagrebu. Od 1950. kustos Muzeja Srba u Hrvatskoj, poslije muzej-